

УДК 372.882.0564

ІНТЕГРАЦІЯ КУЛЬТУР У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Каніболоцька О.А.

Запорозьській національний університет, м. Запоріжжя, Україна

У статті розглянуто поняття інтеграції культур у процесі вивчення зарубіжної літератури. Вивчення художніх творів зарубіжної літератури іноземною мовою представлено як особливий тип комунікації, як джерело міжкультурної комунікації. Крім того, автор звертає увагу на доцільність, складність і специфіку використання інонаціональної літератури іноземною мовою у процесі вивчення зарубіжної літератури учнями

Ключові слова: інтеграція культур, інонаціональна література, літературна освіта, міжкультурна комунікація, художній текст

Національною доктриною розвитку освіти України визначено за необхідне створити умови для особистісного розвитку і творчої самореалізації кожного громадянина. Особливого значення набуває це положення під час викладання шкільного курсу „Зарубіжна література”. На уроках літератури формуються найважливіші соціально-моральні уявлення й орієнтири, вивчення літератури сприяє вихованню суспільно зрілої, активної, творчої особистості, дійового учасника міжкультурної комунікації. Формування особистості через виховання кваліфікованого читача є головним завданням учителя зарубіжної літератури. Мета статті – розглянути поняття інтеграції культур у процесі вивчення зарубіжної літератури.

Постановка проблеми. У ХХІ столітті мовою міжлюдського спілкування стає мова культури високої культури суспільної свідомості, загальної культури особистості, культури міжнародного співробітництва, культури суспільства в цілому. Становлення процесу вдосконалення культури мови буде відбуватися за особистої участі фахівців – викладачів зарубіжної літератури, тому що саме вивчення зарубіжної літератури мовою автора буде сприяти формуванню кваліфікованого учасника процесу міжкультурної комунікації.

Вільгельм фон Гумбольдт говорив, що в кожній мові закладено самобутній світогляд. Як окремий звук стає між предметом і людиною, так і вся мова в цілому виступає між людиною і природою, що впливає на нього зсередини і ззовні. І кожна мова описує навколо народу, якому належить, коло, звідкіля людині дано вийти лише остільки, оскільки вона відразу вступає в коло іншої мови. Додамо, що це не є лише коло іншої мови, а скоріш за все соціально-культурна сфера, оскільки культура і соціум, мова і культура, мовна особистість, міжкультурна комунікація, соціокультурна діяльність, лінгвосоціокультурна компетенція, читацька компетенція – ці наукові поняття і категорії надзвичайно взаємозалежні і взаємообумовлені.

Сьогодні, говорячи про глобалізацію й інтеграцію багатьох процесів у соціумі, ми, як наслідок цього, відзначаємо зростання кількості так званих провідних міждисциплінарних досліджень на стику двох і навіть декількох наук. Багато наукових напрямків і наук аналізують взаємозв'язок мови і культури. Безсумнівно, усе те, з чого складається культура, розглядається через призму мови, що також можна побачити у художньому творі з зарубіжної літератури. Так, В.М. Лейчик розглядає кілька підходів до проблеми співвідношення мови і культури: згідно з Г. Улухановим, це явища, що не мають загальних істотних ознак; мова розуміється як частина культури (Н.І.Толстой); визначаються різні аспекти співвідношення культури і мови: мова як дзеркало культури, мова як знаряддя культури (С.Г. Гер-Мінасова).

Усього розглянуто дев'ять функцій культури і мови, що збігаються: комунікативна, інформаційна, семіотична, гносеологічна (когнітивна), що регулює (нормативна), оцінна (аксіологічна), експресивно-емоційна (функція впливу), національна (інтернаціональна) і функція соціалізації, бо саме процес соціалізації особистості найбільш ефективний і важливий на етапі одержання освіти. Саме в процесі інтеграції індивіда в суспільство, через засвоєння ним соціальних норм і цінностей відбувається соціалізація особистості, а мова (тим більше іноземна) - один зі способів цієї інтеграції.

Багато пишуть і говорять про основний принцип навчання - особистісно-орієнтований, що спрямований на мовну особистість того, кого навчають. Особистість, відповідно до визначень, являє собою стійку систему соціально-значимих рис, що характеризують індивіда як члена певного суспільства. У ході придбання міжкультурної компетентності соціалізація особистості проходить найбільше повно і гармонійно. Останнім часом у методиці викладання літератури з'явилося поняття „вторинна мовна особистість”. Так, „вторинна мовна особистість” є сукупністю здібностей людини до іншомовного навчання на міжкультурному рівні, під яким розуміється адекватна взаємодія з представниками інших культур. Розвиток в учнів рис вторинних явищ особистості, що роблять їх здатними бути повноцінним учасником міжкультурної комунікації, є власне стратегічна мета навчання.

Оскільки процес становлення вторинної мовної особистості пов'язаний не тільки з оволодінням вербальним кодом іноземної мови, що навчається, і умінням його використовувати практично в спілкуванні, але і з формуванням у його свідомості „картини світу”, властивої носію цієї мови як представнику визначеного соціуму, то навчання іноземній мові і зарубіжній літературі повинно бути спрямованим на залучення учнів до концептуальної системи чужого лінгвосоціума. Погоджуючись з останньою тезою, ми, проте, вважаємо, що поняття „вторинна” мовна особистість” трохи вирвано з контексту теорії особистості і не слід вести мову про поділ її на „первинну мовну” і „вторинну мовну” особистість.

Удосконалювання творчого особистісного потенціалу це завдання викладачів міжкультурної комунікації, а також викладачів зарубіжної літератури. Так, спектр автентичного літературного матеріалу для учнів повинен включати „соціокультурний компонент”, оскільки ми можемо говорити про творчість у мові, коли маємо уявлення про соціокультурні реалії країн досліджуваної мови (традиції, свята, сфери сімейного укладу, особливості політичної системи, історико-країнознавчі аспекти, мистецтво). „Творча мова” мова, багата не тільки граматичними структурами, але, крім цього, ще й має високо змістовча.

ІНТЕГРАЦІЯ КУЛЬТУР У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Таким чином, процес навчання зарубіжній літературі з використанням основ міжкультурної комунікації повинен бути спрямований на прискорення соціалізації особистості, формування соціокультурної і лінгвокраїнознавчої компетенції учнів, що сприятиме розвитку цільної, гармонійно розвиненої, висококультурної творчої особистості. Розвиток творчого потенціалу особистості за допомогою навчання творчої мови – одна з цілей у викладанні міжкультурної комунікації. Особистість учнів при цьому є і суб'єктом, і об'єктом творчості у процесі навчання іноземній мові і зарубіжній літературі.

Висновок. Формування поважного і позитивного відношення до культури країн досліджуваної мови і літератури, широке уявлення про досягнення загальнолюдської культури, про роль світової культури – ці завдання поставлено перед викладачами іноземної мови, зарубіжної літератури і міжкультурної комунікації в наші дні. Лише за допомогою подолання „сторонності”, закладеного в поняття „інша мова”, „інша культура”, за допомогою розуміння того, що іншомовна культура не далека, а є можливістю навчити носія образу світу однієї соціокультурної спільності розуміти носія іншої концептуальної картини світу.

Каниболоцкая О.А. ИНТЕГРАЦИЯ КУЛЬТУР В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ЗАРУБЕЖНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

В статье рассмотрены понятия интеграции культур в процессе изучения зарубежной литературы. Изучение художественных произведений зарубежной литературы на иностранном языке представлено как особый тип коммуникации, как источник межкультурной коммуникации. Кроме того автор обращает внимание на целесообразность, сложность и специфику использования инонациональной литературы на иностранном языке в процессе изучения зарубежной литературы старшеклассниками.

Ключевые слова: интеграция культур, инонациональная литература, литературное образование, межкультурная коммуникация, художественный текст

Kanibolozkaya O.A. INTEGRATION OF CULTURES DURING THE STUDYING OF THE FICTIONS OF THE FOREIGN LITERATURE

The article deals with the problems of concepts of integration of cultures during studying the foreign literature. Studying of fictions of the foreign literature in the foreign languages is presented as special type of the communications, as a source of the intercultural communications. Except for that, the author pays attention to expediency, complexity and specificity of using of the foreign literature in foreign language during studying the foreign literature by senior pupils

Key words: integration of cultures, foreign literature literary education, the intercultural communications, fiction

Поступила до редакції 16.03.2007 р.